

AVRUPA İNSAN HAKLARI MAHKEMESİ
İKİNCİ DAİRE
YILDIZ VE SEVİNÇ - TÜRKİYE DAVASI

(Başvuru no: 26892/02)

KARARIN ÖZET ÇEVİRİSİ

STRAZBURG

27 Ekim 2009

İşbu karar AİHS'nin 44/2 maddesinde belirtilen koşullar çerçevesinde kesinleşecektir. Şekli düzeltmelere tabi olabilir.

USUL

Türkiye Cumhuriyeti Devleti aleyhine açılan (26892/02) no'lu davanın nedeni T.C. vatandaşları Şehmus Yıldız ve Muhyedin Sevinç'in (başvuranlar) Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'ne 26 Mart 2002 tarihinde İnsan Hakları ve Temel Özgürlüklerin Korunmasına ilişkin Sözleşme'nin (Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi - AİHS) 34. maddesi uyarınca yapmış olduğu başvurudur.

Başvuranlar Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) önünde Ankara Barosu avukatlarından S. Kaya tarafından temsil edilmektedir.

OLAYLAR

Başvuranlar sırasıyla 1974 ve 1967 doğumlu olup Diyarbakır'da ikamet etmektedir.

2 Ocak 1993 tarihinde yasadışı örgüt PKK'ya yönelik düzenlenen operasyon kapsamında başvuranlar yakalanmış ve Diyarbakır Emniyet Müdürlüğü yerel şubelerinde gözaltına alınmıştır.

18 Ocak 1993 tarihinde Devlet Güvenlik Mahkemesi (DGM) nöbetçi hakimi karşısına çıkarılan başvuranlar hakkında tutukluluk kararı verilmiştir. Cumhuriyet Savcısı 3 Mart 1993 tarihinde aralarında başvuranların da yer aldığı 49 kişiyi Devletin bölünmez bütünlüğüne karşı gelmek, PKK üyesi olmak ve bu örgüte yardım ve yataklık etmek suçları ile itham etmiştir.

18 Haziran 1999 tarihinde Anayasa'nın 143. maddesinin değiştirilmesini öngören yasa değişikliği gerçekleştirilmiş ve askeri hakimlerin savcılık ve Devlet Güvenlik Mahkemeleri bünyesindeki varlıklarına son verilmiştir.

25 Nisan 2000 tarihinde tümüyle sivil hakimlerden oluşan esas hakimleri, Türk Ceza Kanunu'nun 125. maddesine dayalı olarak başvuranları isnat edilen suçlardan suçlu bulmuş ve adı geçenleri müebbet hapis cezasına çarptırmıştır. Mahkeme üyeleri karar gerekçelerinde bütün delil unsurlarını, adli soruşturma esnasında verilen ifadeleri, yakalama, arama ve yüzleştirme tutanaklarını, olayların aktarılmasını, dava kapsamında gerçekleştirilen bilirkişi incelemelerini ve sanık tarafından olayların teyit edilmesi hususlarını göz önünde bulundurmıştır.

Başvuranlar temyize gitmiştir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı'nın görüşü başvuranlara tebliğ edilmemiştir.

9 Ekim 2001 tarihinde Yargıtay bir duruşma yapmasının akabinde ilk derece mahkemesinin kararını başvuranlar açısından onamıştır.

HUKUK

Başvuranlar ilk olarak yargılamanın büyük bir bölümüne askeri hakimlerin katılımı nedeniyle bağımsız ve tarafsız olmayan bir mahkeme tarafından yargıldıklarını ileri sürmektedir. Başvuranlar ayrıca yargılamanın uzunluğundan ve hakkaniyete uygun gerçekleşmediğinden yakınmaktadır. Başvuranlar mahkumiyet kararının gözaltında verdikleri ifadelere dayandığını ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının görüşünün kendilerine tebliğ edilmemesinin savunma

haklarını kullanmaları önünde bir engel oluşturduğunu öne sürmektedir. Başvuranlar AİHS'nin 6/1, 2, 3 a) maddelerinin ihlal edildiğini iddia etmektedir. Hükümet başvuranların iddialarına karşı çıkmakta ve anayasal değişikliğin ardından bütünüyle sivil hakimlerin katılımıyla sekiz duruşmanın gerçekleştirildiğini savunmaktadır.

AİHM, mevcut başvuruda AİHS'nin 35. maddesine uygun olarak herhangi bir kabuledilemezlik gerekçesinin yer almadığını ifade etmekte ve yapılan şikayetleri kabuledilebilir olarak nitelendirmektedir.

Yargılama sürecinin uzunluğu hususunda AİHM, dikkate alınması gereken dönemin başvuranların yakalandıkları 2 Ocak 1993 tarihinde başlayıp Yargıtay'ın 9 Ekim 2001 tarihli kararı ile sona erdiğini dile getirmektedir. İki dereceli mahkemede görülen dava yaklaşık sekiz yıl on ay sürmüştür.

AİHM yargılama süresinin makul olup olmadığının davanın şartları ışığında ve özellikle de davanın karmaşıklığı, başvuranın ve ilgili mercilerin tutumu gibi, içtihadında yerleşmiş ölçütlere bakılarak değerlendirilmesi gerektiğini hatırlatır (Bkz. diğer birçokları arasında, *Pelissier ve Sassi-Fransa* kararı no: 25444/94).

AİHM ulusal mahkemelerin aralarında başvuranın da bulunduğu birçok sanığın karıştığı ve ciddi suç emarelerini ortaya koyan bir davayı yönetmek durumunda olmaları dolayısıyla sözkonusu yargı sürecinin belirli bir karmaşık yapısının bulunduğunu hatırlatır.

AİHM bununla birlikte mahkemeye sunulan bütün delilleri incelemesinin ardından ve bu konudaki yerleşik içtihadı ışığında dava sürecinin uzunluğunun aşırı olduğuna ve «makul» süre koşulunu karşılamadığına itibar etmektedir.

Bu nedenle AİHS'nin 6/1 maddesi bu bakımdan ihlal edilmiştir.

Devlet Güvenlik Mahkemesi bünyesinde askeri bir hakim hazır bulunması nedeniyle bu mahkemenin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olarak nitelendirilemeyeceği yönündeki şikayet ile ilgili olarak AİHM, geçmişte daha önce de buna benzer şikayetlerin dile getirildiğini ve Devlet Güvenlik Mahkemelerinde yer alan askeri hakimlerin kimi belirgin özelliklerinin olması ve bu mahkemelerin bağımsızlığı ve tarafsızlığı konusunda şüphe uyandırmaları dolayısıyla bu hükmün ihlal edildiği sonucuna vardığını hatırlatır (Bkz. diğerleri arasında, *Incal-Türkiye* kararı, 9 Haziran 1998, ayrıca *Öcalan-Türkiye* Büyük Daire kararı, no: 46221/99). AİHM, sözü edilen dava sonuçlanmadan evvel askeri hakim değişikliğinin başvuranın bu mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığı hakkındaki şüphelerini dağıtmaya yetmediği, bu değişimin gecikmeli olarak gerçekleştiği ve yargılamanın herhangi bir aşamasının yeniden ele alınmadığı kanısındadır.

Mevcut başvuruda, 18 Haziran 1999 ve 25 Nisan 2000 tarihleri arasındaki sekiz duruşma tutanağında Devlet Güvenlik Mahkemesindeki askeri hakim yerini sivil hakim almasını müteakip davanın yeniden ele alındığını gösterir herhangi bir işlem sözkonusu değildir. Sivil hakim son duruşmalarda bazı suç ortağı sanıkların katıldıkları duruşmayı yönetmekle yetinmiştir. AİHM ayrıca, Hükümetin başvuranların mahkumiyetinin dayanağını oluşturan temel unsurların askeri hakim yerini sivil hakim almasının ardından davanın yeniden değerlendirildiğini gösterir bir emarenin olmadığını not etmektedir.

Sözü edilen bu koşullar ışığında, AİHM mevcut başvurunun bu konudaki yerleşik içtihadın dışına çıkılmasını gerektirecek herhangi bir istisnai durumu içermediğini dile getirmekte ve yargı süreci tamamlanmadan önce askeri hakim değişikliğinin başvuranların kendilerini

yargılayıp mahkum eden mahkemenin bağımsızlığı ve tarafsızlığı hakkındaki şüphelerini ortadan kaldırmaya yetmediğine kanaat getirmektedir (Bkz. Göçekli-Türkiye kararı, no: 71813/01 21 Aralık 2006, Aslan ve Şancı-Türkiye kararı, no: 53431/99, 23 Ekim 2003, a contrario, Ceylan-Türkiye kararı, 68953/01, 30 Ağustos 2005 ve Yılmaz-Türkiye kararı, 62230/00 20 Eylül 2005).

AİHM, bu nedenle başvuruları yargılayıp mahkum eden Devlet Güvenlik Mahkemesinin AİHS'nin 6/1 maddesi gereğince bağımsız ve tarafsız bir mahkeme olmadığı sonucuna varmaktadır.

Başvuranların davalarının bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanması hakkının ihlal edilmesi ışığında AİHM, yargılamanın hakkaniyete uygunluğu hakkındaki diğer şikayetleri incelemeyi gerekli görmemektedir (Bkz. diğerleri arasında Çıraklar-Türkiye kararı, 28 Ekim 1998).

Geriye AİHS'nin 41. maddesinin uygulanması hususu kalmaktadır. Başvuran taraf sırasıyla şu meblağları talep etmektedir: Şehmus Yıldız için 134.000 Euro ve Muhyedin Sevinç için 140.800 Euro maddi tazminat ve herhangi bir kanıtlayıcı belge sunmaksızın başvuruların her biri için 75.000 Euro manevi tazminat. Başvuranlar son olarak AİHM önünde yapmış oldukları yargılama giderleri ve avukatlık ücreti için 30.000 Euro talep etmektedir fakat yargılama masraf ve giderlerini ispat edici hiçbir belge sunmamıştır.

Hükümet bu miktarlara karşı çıkmaktadır.

AİHM, başvuruların maddi tazminat ve yargılama masraf ve giderlerine ilişkin taleplerinin herhangi bir belge ile desteklenmediğini hatırlatmakta ve bu talepleri reddetmektedir. Buna karşılık AİHM, başvuruların her birine 4.800 Euro manevi tazminat ödenmesini uygun görmektedir.

AİHM, başvuranın bağımsız ve tarafsız bir mahkemede yargılanması hakkının ihlal edildiği durumda prensip olarak en uygun telafi yönteminin başvuranın, talep etmesi halinde, AİHS'nin 6/1 maddesindeki gereklilikleri karşılayacak şekilde yeniden yargılanması olacağı kanısındadır (Bkz. sözü edilen Gençel kararı no: 53431/99, 23 Ekim 2003).

BU GEREKÇELERE DAYALI OLARAK, MAHKEME, OYBİRLİĞİYLE,

1. Başvurunun kalan kısmının *kabuledilebilir olduğuna*;
2. Devlet Güvenlik Mahkemesinin bağımsız ve tarafsız bir mahkeme yapısından uzak olması ve cezai yargılama sürecinin uzunluğu nedeniyle AİHS'nin 6/1 maddesinin *ihlal edildiğine*;
3. AİHS'nin 6. maddesine ilişkin diğer şikayetlerin ayrıca incelenmesine *gerek olmadığına*;
4. a) AİHS'nin 44/2 maddesi gereğince kararın kesinleştiği tarihten itibaren üç ay içinde, miktara yansıtılabilecek her türlü vergiden muaf tutularak ödeme tarihindeki döviz kuru üzerinden TL'ye çevrilmek üzere, Savunmacı Devlet tarafından başvuruların her birine 4.800 (dört bin sekiz yüz) Euro manevi tazminat *ödenmesine*;

b) sözkonusu sürenin bittiği tarihten itibaren ödemenin yapılmasına kadar Hükümet tarafından, Avrupa Merkez Bankası'nın o dönem için geçerli olan faiz oranının üç puan fazlasına eşit oranda basit faiz *uygulanmasına*;

5. Adil tatmine ilişkin *diğer taleplerin reddine*;

KARAR VERMİŞTİR.

İşbu karar Fransızca olarak hazırlanmış ve AİHM'nin iç tüzüğünün 77. maddesinin 2. ve 3. paragraflarına uygun olarak 27 Ekim 2009 tarihinde yazılı olarak bildirilmiştir.